

NOVICE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Na svetlobo dane od krajske kmetijske družbe.

V red devane od **Dr. Janeza Bleiweisa.**

Tečaj VII.

V sredo 16. véliciga travna (maja) 1849.

List 20.

Zvest prijatelj zdravilo življenja.

(Sonet).

Kot rudar perve dni brez luči v jami,
V kateri sonce nikdar ne posije
V temoto večno, ki votline krije
Izdelane pod rudnimi gorami,

Izvediti zastonj se trud' in mami:
Kje rešnji pot na beli dan se vije,
Kje kateri delavec na sveder bije,
Kje strašen brezen zeva pod nogami —

Tak komur sreča ni prijatla dala,
Zvijace tega sveta niso znae,
Po njem mirú iskaje revež lazi.

Steza, ki ga je v ternje pripeljala,
Pred njim še prav prav svitla ne postane,
Ko v novih rev gosave že zagazi.

—č.

Kakó kebre pokončati in mertve v prid obrniti.

Novíce so vsako kebrovo léto kmetovavcam pripovedovale, kako škodljivi so kebre in kebrovi červi, in jih opominovale, de naj si prizadevajo, jih pokončati.

Vémo sicer, de se marsikter kmetovavec za take opomíne še ne zmeni ne, kakor se s žalostjo prepričamo, de veliko kmetam tudi za zatiranje gosence ni clo nič mar, kér če gremo po vaséh, vidimo cele kepe gosence zalege po drevesih! Iz tega vidimo, de prazno slamo mlatimo s svojimi dobrimi sveti in opomini. Pa naj bo! če je tudi sto gluhih, deset jih je vender pametnih, ki naše besede poslušajo in se ne kesajo, de se po dobrih svetih ravnajo.

Učeniki, duhovni in drugi, ki ste po deželi, prosimo Vas, podučite mladost v ti reči, in veliko veliko dobriga boste storili, — in vi pametni kmetje in dobri gospodarji, budíte lenúhe in nemarneže, de spoznajo, de je njih in vaša škoda, če se gosence in kebre ne pokončajo.

Poglejte, kakó tam vaš sosed uboziga fantiča pretepa in ga kolne, ki ga je zalezal, de se je na njegovo drevó spravil in si kake 3 hruške ali jabelka odtergal. De pa gosence in kebre celo drevó pokončajo, iz tega pa si nič ne stori!! Ali ni to neizrečena neumnost, nezapopadljiva lenôba in gerda nemarnost, zavoljo ktere mora dostikrat cela soseska terpeti.

Umni možjé! stopíte na noge, in ne pripustite, de se vam po lenôbi vašiga sóseda škoda godí. Ne gosence, ne kebre so kazin (štrafinga) Božja, ampak vaš léni sosed vam je kazin Božja! Podučíte ga prvič z lepim, kér je morebiti zarez nevedin. Če pa podúk ne pomaga, naj stopijo dobri in umni gospodarji cele soseske skupej, in naj terjajo, de kakor eden morajo vsi ravnati, kér škoda vse zadene.

Kér je létas zopet kebrovo léto, moramo ponoviti podúk, kako se da ta škodljiva žival pokončati in pokončana v prid obrniti.

Stara in znana resnica je, de kebre jajčka zležajo, iz katerih se beli červi, ki 3 léta v zemlji živé in se po tem spet v kebre spremenijo. Naj bo tedaj ta žival v podobi kebra ali červa: zmirej je škodljiva. Kmetovavec si mora tedej prizadevati, kebre in červe pokončati. Če pokončá kebre, berž ko se pokažejo in predin novo zalego storé, vbrani tudi červe, ki so njih škodljivi otroci. Zató svetjemo in opominvamo: pokončajte kebre, preden naprejšnjo zalego storé, kér se takó dveh nadlog rešite!

Kebre pokončajo cvetje in mlade peresca ne le sadnih, temuč tudi gojzdnih dreves, de v hudim kebrovim létu hrast, kostanj, gaber in druge drevesa blizo do kresa gole ostanejo, in še clo v drugim létu škodo terpé, kér v rasti zaostanejo.

Červi kebrovi (beli červi, ki jih vsak pozná) s svojo požrešnostjo tudi grozno veliko škodo storé, kér spodjedajo ne le žita in družih zeliš, ampak tudi oglodajo in spodjedó cele koreníne mladim drevescam, de se morajo posušiti.

Požrešnost gosence vsak človek pozná — in lejte! kar so pri metuljih gosence, to so červi pri kebreh. Kdor to vé, zapopade lahko neizrečeno škodljivost kebrovih červov, čeravno pod zemljo tičé, in bolj skrivéj škodo delajo.

Pomočki zoper červe ne zdajo toliko, kolikor bi bilo želeti. — Pri oranji naj se poberajo červi in pokončajo. Kér pa to delo prekasno od rok gré, ne zda veliko — vender naj se popolnoma v nemar ne pustí, kér se da veliko tega merčesa pokončati. — Nar hujši sovražniki červov (pa tudi kebrov) so vrane, vrani ali krokarji, srake in kavke, ki, berž ko vidijo oratarje zemljo obračati, perletijo červe pobirat in njivo čistit téh škodljivih gostov. Zatorej, kmetovavec! ne bodi tem tícám sovražnik; pusti jih živeti, čeravno ti kaj maliga žita pozobljejo; saj ti na drugi strani veliko več dobička storé. — Nekatere skušnje so tudi pokazale, de se kebrovi červi — enako bramorjem — radi zberajo v jame v jeseni na njivi skopane in pozimi z gorkim gnojem napolnjene — potem pa na sneg ali na mraz razmetani poginejo. Skušnja ni težka, in gnoj na gruntu ni od škode, čeravno červov ni sklical. — Toliko od červov.

Zdej pa od kebrov, kateri se dajo lože loviti in zatreti — in kateri nam ravno zdej škodo delajo. Trud ni velik, dobiček pa; torej naj se povsod soseske tega dela lotijo, — otroci zamorejo veliko pomagati.

Zjutrej zgodej, dokler so kebre še bolj okorni, jih z drevja trési in v posode pobiraj. Po tem jih popari ali v vodi vtopi, in jih s perstjó ali apnam zmešane za gnoj porabi. Če strohljene kebre okoli